

Instytut Pamięci Narodowej - Poznań

<https://poznan.ipn.gov.pl/pl7/aktualnosci/141073,Marja-Wojciech-1914-1998-mieszkanka-Wijewa-Sprawiedliwa-wsrod-Narodow-Swiata.html>
2021-05-17, 21:53

Marja Wojciech (1914-1998) mieszkanka Wijewa - Sprawiedliwa wśród Narodów Świata

Urodzona 2 lutego 1914 r. Podczas okupacji mieszkała w miejscowości Wijewo, powiat leszczyński, województwo wielkopolskie. W 1941 r. jej mąż Paweł Wojciech został wywieziony do obozu Auschwitz za udzielenie pomocy mieszkańcom Wijewa przesiedlonym do Małopolski. Pani Maria została wówczas przez władze niemieckie eksmitowana z własnego domu w centrum Wijewa. Przydzielono jej niewielkie mieszkanie znajdujące się na skraju wsi.

W odległości około 12 km od Wijewa, w Sławie Śląskiej (niem. Schlawa, od 1937 r.

Schlesiersee) w okresie II wojny światowej znajdowała się filia obozu Gross Rosen. 22 stycznia 1945 r. Niemcy zarządzili ewakuację obozu. Dla więźniarek rozpoczęła się Marsz Śmierci, podczas którego zabijano te, które już nie miały siły iść dalej. W drugi dzień marszu rozstrzelano 40 więźniarek. Wśród wyznaczonych do egzekucji była Waleria Strauss – Czeszka pochodzenia żydowskiego. Strauss nie została postrzelona śmiertelnie. Udało jej się wyczołgać z grobu i uciec do lasu. Na drugi dzień rano, po przejściu około 6 km dotarła do zabudowań w Wijewie i zapukała do domu, w którym mieszkała pani Wojciech.

Decyzja udzielenia pomocy zbiegowi z Marszu Śmierci wymagała ogromnej odwagi. W mieszkaniu obok mieszkała rodzina niemiecka, a we wsi stacjonowali niemieccy żołnierze i żandarmi. Mimo to pani Wojciech zdecydowała się udzielić Żydówce pomocy i zrobić wszystko, by przeżyła. Na drugi dzień, narażając życie, w ukryciu przetransportowała wycieńczoną więźniarkę do szwagierki swojej siostry Jadwigi Wojciechowskiej – zakonnicy wyrzuconej przez Niemców z klasztoru, w którym przebywała przed wojną. Siostra Jadwiga opiekowała się panią Strauss do chwili zajęcia Wijewa przez Armię Czerwoną. Wtedy została przewieziona do szpitala w Wolsztynie, w którym przez kilka tygodni wracała do zdrowia.

Po wyzdrowieniu Waleria Strauss zdecydowała się dołączyć jako sanitariuszka do przechodzących wojsk Armii Czerwonej. Po zakończeniu działań wojennych wróciła do swojego domu w Pradze. Maria Wojciech i jej mąż przeżyli wojnę. Waleria Strauss była jedną z ofiar niemieckich represji, które zeznawały w procesach norymberskich.

27 listopada 1997 r. Instytut Yad Vashem nadał Marii Wojciech tytuł Sprawiedliwej wśród Narodów Świata, a siostrze Jadwidze dyplom uznania. Maria Wojciech zmarła w 1998 r. w wieku 84 lat i została pochowana na cmentarzu parafialnym w Brennie, gm. Wijewo.

24 marca 2021 r. w Dzień Pamięci Polaków ratujących Żydów delegacja Oddziałowego Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN Oddział w Poznaniu miała zaszczyt gościć w domu Pana Józefa Wojciecha, który opowiedział o wojennych losach swojej rodziny i udostępnił zgromadzone pamiątki. Na grobie Pani Marii w Brennie wspólnie złożono kwiaty i zapalono znicze.

Medal Sprawiedliwych wśród Narodów Świata został ustanowiony uchwałą izraelskiego Knesetu w 1963 r. Jest przyznawany przez Instytut Pamięci Bohaterów i Męczenników Yad Vashem w Jerozolimie. Na awersie medalu wyryta jest inskrypcja: „Ten kto ratuje jedno życie, tak jakby ratował cały świat”. Napis zamieszczono wokół wizerunku globu ziemskiego, który oplata lina z drutu kolczastego. Poniżej można dostrzec dłonie, które chwytają linę w geście ratunkowym. Na rewersie umieszczono wizerunek Sali Pamięci w Yad Vashem. Od 2013 r. w dniu 6 marca obchodzony jest Europejski Dzień Pamięci o Sprawiedliwych.

Tekst i fotografie: Ewa Liszkowska